

קורות חיים

יליד 1935, במושבה ראש פינה. לאב, מורה ומנהל בתי ספר במושבות הברון. סיים את בית ספר תיכון צייטלין והתגייס לנח"ל בגרעין שהשלים את קיבוץ מעיין ברוך. לימודים בפקולטה לחקלאות ברחובות. תואר שני בכלכלה חקלאית.

תכנון חבל הבשור 1961: על פי בקשתו ובעצת ראש המחלקה להתיישבות רענן וייץ ירד לבאר שבע לתכנן איזור התיישבות חדש, הוא מעצב את אופיו: גידולי יצוא (כיוון שהשוק המקומי רווי), בוחן גידולים, מלווה ניסויים חקלאיים, יוזם פיתוח חממות ביישובי הנגב ומארגן קבוצת צעירים המתיישבים במושב זנוח (ישע), כדי ליישם את תכניותיו הלכה למעשה. גרעין זה קיים עד היום והוא ראשיתה של ההתיישבות המושבית בחבל אשכול.

תכנון חבל קזווין (אירן). 1966 חבל ארץ שנחרב ברעש אדמה ומדינת ישראל נטלה על עצמה את פיתוחו. גדור מכניס חשיבה חדשה, הופך את התוכניות הקיימות מקצה לקצה אך ממחר לשוב ארצה בעקבות מלחמת ששת הימים.

מתכנן ההתיישבות בגולן 1998-9. כאחראי על פיתוח האזור הוא מבצע סקרים, מטפח גרעיני מתיישבים ומגבש את התכנית שעד היום היא האחת והיחידה והכל מתנהל על פיה: פריסת הישובים וארגונם בגושים, הפרק החקלאי התואם את ייחודיות האזור, מרכזיות פוטנציאל התיירות (שלראשונה מודגש בתוכנית התיישבות), מערכת הכבישים, ועיר הגולן (קצרין) שחיוניותה מודגשת ליצירת אכלוס שאינו בר עקירה.

תכנון מרחב שלמה 1970. פיתוח והעלאת גרעיני מתיישבים בנואייבה ובדהב, עיר תיירות בשארם-א שייח, בסיס אנושי באבו רודס.

תכנון רצועת עזה 1971-2. במינוי שר הביטחון דיין (שהוקירו מתקופת הגולן והעדיף את תפוסותיו בפריסת היישובים). בראש צוות רב תחומי המגבש את תוכנית האזור: תשתיות, ישובים, כלכלה, שירותים ובדגש על שיקום מחנות הפליטים (באמצעות רעיון מקורי לצמצום העלויות) והקמת עיר שתחצוץ בין הרצועה וסיני ("ימית"). ארגון גרעין מתיישבים מקרב עולי בריה"מ המועלים על הקרקע.

ראש אגף התכנון במשרד הבריאות 1972-4 ביזמת מנכ"ל המשרד פרופ' פדה (שהכירו על רקע תכנון רצועת עזה). שלוש שנים אינטנסיביות בהן גובשה התפיסה והוקמה מערכת הבריאות הארצית במבנה היררכי: מרכזי בריאות עירוניים, בתי חולים אזוריים וארציים. מערכת שכמעט לא השתנתה מאז.

ריכוז הישובים העירוניים מעבר לקו הירוק. 1975. יצירת מסגרת בחסות מרכז השלטון המקומי שתלווה את הישובים בצעדיהם הראשונים והגיית רעיון "הישוב הקהילתי", שנועד לשמש מסגרת אידיאולוגית למי שאינן ערים ואף לא כפרים חקלאיים. מסגרת שהגה, העניק לה את שמה, גיבש את מאפייניה ושיכנע את הישובים ביו"ש והגוש שגב לאמץ אותה.

משרד הביטחון-צה"ל 1975-9 עוזר ראש אגף התכנון ואחראי על תכנון פריסת צה"ל. מאות פרויקטים, תפוסות אסטרטגיות, התוויית צירי תנועה (כביש חוצה שומרון, כביש באר שבע-ניצנה, צומת גולני-פרוד עמיעד, כביש ירושלים-מעלה אדומים, כביש ימית-אילת). פריסת הצבא בסיני, ופריסתו מחדש לאחר הפינוי. התכנית לפינוי התע"ש מרמת השרון והעברת עיר הבה"דים צריפין לנגב. בתוך כך יזמה לפיתוח יהודי מעבר לקו הירוק (תכנית "ירושלים רבה" שהוכנה לבקשת שר הביטחון שמעון פרס, הקמת העיר אריאל, מיקום "גבעון"-גבעת זאב, מיקום מעלה אדומים ועוד).

המרכז לחקר ההתיישבות 1982-8: תכנית שיקום השכונות במתכונת ערים שלמות (רמלה. לוד), תכנון חבל 2000, שילוב מועצת מטה יהודה והעירייה בית שמש, תכנית לפיתוח תיירות כפרית ("צימרים"), תכנית קליטת עולי אתיופיה ועוד.

משרד הקליטה: 1988-97. תחילה כיועץ לקליטת עולי אתיופיה ובהמשך ראש אגף שרותי הקליטה. לבקשת מנכ"ל המשרד מאיר שמיר הוכנה התכנית לקליטת עולי מבצע משה ועדכונה כעבור מספר שנים (תוך הפקת לקחים שנועדו להחיש את התהליך ומתן דגש על קידום צעירי העדה במסלולים

אקדמאיים). בתוך כך הוחל במשרד בהתארגנות לקליטת הגל הגדול מבריה"מ, ומינויו כראש אגף שירותי הקליטה, תוך הכפפת רוב יחידות המשרד לאגף. גיבוש רעיון "הקליטה הישירה" שנועד לאפשר התמודדות עם זרם העלייה בכלי הקליטה המצומצמים, פישוט הליכים, וקליטת מיליון העולים תוך שנים ספורות. דגש על הכוונתם לנגב (באר שבע וערי הדרום) והגליל (נצרת עילית, כרמיאל). תכנית "בית ראשון במולדת" ועשרות יזמות. ריכוז עבודת קבינט הקליטה בראשות שר השיכון שרון.

משרד ראש הממשלה 1998-2000: יועץ ראש הממשלה לפרויקטים מיוחדים. מרכז ועדת המנכ"לים לנושא תעסוקה ואבטלה, פיתוח ענף ההייטק, המגזר הבדואי, ייצוג המשרד במרכז ההשקעות, התכנית לפיתוח המגזר הערבי (תכנית ארבעה המיליארד).

פרישה לגמלאות ינואר 2000. אף שהמתין לו חוזה להמשך העסקה והפצרות של אריק שרון שנבחר לראש ממשלה כעבור מספר ימים: "חכה לי, אצטרך אותך". זאת כיוון שביקש למלא עוד משימה אישית; כתיבת הספרותית. כל חייו כתב למגירה ורק באיחור החל לפרסם. חמישה עשר ספרים הוציא לאור, יצירות שזכו להערכה רבה. פרופ' גבריאל מוקד ערך אישית ופרסם את ספרו הראשון. מבקר הספרות אמנון נבות כינה את ספריו "ספרי מופת" ו"מחולל פנימי בספרות". המבקר תלמה אדמון קראה לה: ספרות בטהרתה, אבל איננו בטוחים שסעיף זה רלוונטי לפנייתנו.

ההנמקה

בינואר 20 הוזמן אבינו, עוזי גדור לשאת דברים בטקס זיכרון לאחד מבכירי ההתיישבות בגולן. הוא נטה לסרב. הצרוף של חורף גשום וסוער, טווח הנסיעה וגילו המתקדם נראה לו סיבה ראויה. אך אנו, ילדיו, התנדבנו להסיעו. נושא ההרצאה היה התכנית לפיתוח הגולן, שהכין לפני שנים רבות. כשסיים לדבר ובעודנו צועדים לכוון היציאה, הספקנו לשמוע את המרצה שעלה אחריו פותח בהכרזה: גדור הוא אחרון הנפילים. בהרצאתו הביע אבינו את תמיהתו על שלאחר למעלה מיובל שנים, התכנית שהכין חודשים ספורים לאחר שחרור הגולן שרירה וקיימת ועדיין הכול מתנהל על פיה. "אני הייתי מחדש אותה חצי תריסר פעמים".

למעלה מארבעים שנה תכנן וניהל גדור פרויקטים לאומיים במגוון תחומים בלתי נתפס: פיתוח אזורי התיישבות, מערכות ארציות (בריאות, ביטחון, תעסוקה, חינוך, קליטת עלייה), ייזום הקמת ישובים וערים (ימית, אריאל, מעלה אדומים), התווית תשתית דרכים ביטחונית (כביש חוצה שומרון, צומת גולני-פרוד עמיעד, באר שבע-ניצנה, ירושלים-מעלה אדומים), קידום אוכלוסיות טעונות טיפוח (עולי אתיופיה, עולי קווקז, המגזר הערבי והבדואי, עיירות מצוקה), וניצוח על קליטת גל העלייה הגדול מבריה"מ. בכל מספר שנים היה נוטל (או מוזעק לטיפול) נושא, מתמודד עמו עד שחש מיצוי עצמי. ועובר לאתגר אחר. תמיד הותיר חלל שלא התמלא כראוי, בזכות סגנון עבודתו, מקוריות רעיונותיו, וסחיפת העובדים אתו. "לא היו לו תחליפים", ביטוי ששמענו לא פעם.

כל נושא בו עסק היה "כל עולמו". מהשכמה בבוקר ועד שעות הערב. לא זכורה לנו אפילו חופשה אחת, אלא אם הייתה זו יזמת משרדו בחגי ישראל, מעולם לא יצא את גבולות המדינה (להוציא עבודת שליחות אחת לאזור שעבר רעש אדמה באירן). תמיד הצליח להתחמק, לפליאת הממונים עליו, ולנו הסביר שנראה לו מיותר: "עיסוקי כל כך מרתקים, ואיני חסר את זה". כשהוסבר לו שהוא פטור מלהחתים כרטיס נוכחות. השיב: אדרבה, יראו מתי הגעתי למשרד – לאחר דרך בת מאה קילומטרים – ומתי עזבתי.

אך ייחודיותו התבטאה גם במקורות החשיבה. מי שהיה טוראי בנח"ל, הטיב לגבש תכניות ביטחון אסטרטגיות. "יש להפעיל את השכל הישר", טען, "אם החזית היא בגבול המזרחי והמתגייסים הם בגוש דן, נדרש חיבור ישיר וקצר, ואת הימ"חים יש להציב בשורה מנגד. ויחד עם זאת לא בוש להתייעץ במומחים, רופאים שסייעו לו בתכנון מוסדות רפואה ואנשי צבא בפרויקטים ביטחוניים. דן שומרון, אז אלוף פיקוד דרום, היה מגיע אליו בסופי שבועות לשבת על מפות ושרטוטים. כשנתבקש לבחון לאחר מספר שנים את התוכנית שהכין לקליטת עולי אתיופיה, הפך אותה מקצה לקצה, תוך מתן דגש על הפניית הצעירים במאותיהם למסלולים אקדמיים (פרויקט המכינות), גם על חשבון תכניות הרווחה. "יש לקצר את תהליך הקליטה, אחרת נחזור על שגיאות שנות חמישים, ותכנון נכון הוא העדפת מה שחשוב יותר להשגת המשימה". לעולם לא הסתפק בניסוח רעיונותיו, וטרח ליישם. כך לגבי ארגון יישובי הגולן בגושים המאפשרים העלאת רמת השירותים, כך כששכנע את השר פנחס ספיר להכיר בצורת התיישבות חדשה שהגה: "היישוב הקהילתי", התואמת יותר מקיבוץ או מושב את תנוי האוכלוסייה והשטח.

בגלל מגבלת המקום לא נמשיך ונאריך בדוגמאות, ורק נציין את הדלתות שהיו תמיד פתוחות לפניו: שמעון פרס, אריאל שרון, ומשה דיין, בגלגוליהם השונים, שרי החינוך המר ושריד ובוודאי רענן וויץ, שהעריכוהו, הוקירוהו ולא נמנעו מלטלפן אף בשבתות. זכור לנו איך הוזעק בעיצומו של יום כיפור למפגש דחוף הצפון, בעת "מהומות אוקטובר".

במחשבה מאוחרת: אנו, ילדיו, נשאנו לא מעט בנטל, אלא שבזמן אמת היה אורח חיינו מובן מאיליו. ידענו שכשנקום בבוקר כבר לא נמצא אותו, ונהיה במיטותינו כשישוב. אב של סופי שבוע (בהם טופח גם המשק החקלאי שהתבסס על עבודת המשפחה ללא היעזרות בשכירים), ובית שהלין ילדים יוצאי אתיופיה בדרכם לפנימיות וצעירים בני העדה שנזקקו לימי המתנה עד לקבלת ההוסטל. אימנו ראתה כמוכן מאיליו את אורח החיים הזה, ואת ההצדקה הציונית שמאחוריו. זכורים לנו "טיולי שבת" בגיפ הצבאי או הסוכנותי שתמיד היו נסיעות בתפקיד לפרויקט זה או אחר. במבט מאן זו הייתה ילדות מרתקת.

נסיים באחד ממאות הסיפורים ששמענו בארוחות השבת: "ישבתי עם אדריכל בכיר במנהל מקרקעי ישראל על התווית כביש לטרון- מודיעין – ירושלים. פתאום נפתחה הדלת ונכנס ראש המנהל, זרו, (האלוף זורע). הוא הביט בי ואמר: עוזי, אתה כאן? לא תאמין מאין באתי, משיבת ממשלה, אישרו את כביש חוצה שומרון, לא הזכירו אותך. ואז העלה על פניו חיוך עגום ועודד: אין דבר עוזי, שכר מצווה מצווה".